

SLABÝ JÁKOB, SILNÝ BŮH

Hle, já umírám, ale Bůh bude s vámi a přivede vás zpátky do země vašich otců. (Gn 48:21)

1. čtení: Izajáš 43:1-13

Základ kázání: Genesis 48

Milí bratři, milé sestry,

někdy říkáme, že protiklady se přitahují. Vysoký muž si najde vzrůstem malou ženu. Žena, která ráda uklízí a má ve všem pořádek, dost často celý svůj život bydlí s mužem, po kterém musí uklízet i spodní prádlo. Vzala si muže „bordeláře“, jak se lidově říká. Muž, který toho moc nenamluví, má na mluvení svou ženu, která mluví ráda. I za něj. Kdybychom měli použít jedno písmeno, kterým znázorňujeme protiklady, bylo by to písmeno „X“. Třeba: Hubený x tlustý. Měkký x tvrdý. Veselý x smutný. Klidný x nazlobený. Také dnešním starozákonním příběhem společně projdeme pomocí protikladů. Nebo jinak: Budeme si všimát důležitých protikladů, kterých je v tomto vyprávění dost. Nakonec i to písmeno „X“ v tom příběhu najdeme. V té klíčové chvíli, kdy stařec Jákob úmyslně zkříží své ruce, když uděluje požehnání Josefovým synům.

I. Tak především: Jákob je slabý a nemocný. Tento vzkaz dostane jeho syn Josef. A Josef ví, že je zle. Jeho otec je v posledním tažení. Je to už celých 17 let, co se Jákob (měli bychom mu spíš říkat jeho novým jménem Izrael) přestěhoval s celou svou rodinou, na pokyn jeho syna Josefa, do Egypta. 70 duší! Jedna velká rodina, v čele s Jákobem, našla v Egyptě svůj nový domov. A dobře se jim zde žije, protože člen jejich rodiny je zároveň druhým nejdůležitějším a nejmocnějším mužem Egypta, hned po faraonovi. Josef za ta léta strávená v Egyptě, kam se dostal z Boží dobré vůle, a také ze zlé vůle svých bratrů, zplodil s Asenat, dcerou pohanského kněze Potífery, dva syny: prvorozeného Manase. A druhorozeného Efraima. (Gn 41:50-52) Josef má tedy dvě děti. A už dlouhých 17 let má nablízku i celou svou rodinu: Tedy otce a jedenáct bratrů s jejich rodinami.

Jenže otec Izrael už opravdu odchází. A to synové a dcery nesou těžce, když odcházejí jejich rodiče, co vám budu povídat. Silné emoce, zármutek míchající se s vděčností za to, že jsme mohli mít takové rodiče. Jistě hříšníky, chybující a klopýtající lidi, jako jsme my sami. Nicméně lidí, kteří nám dali život, díky kterým jsme na světě, což nám nikdo jiný nemohl dát. Kdo ví, jak silně to Josef tehdy prožíval, když mu oznámili, že jeho otec je na tom špatně, že se jeho čas chýlí ke konci?

A jak naopak Jákoba povzbudilo, že Josef za ním přišel! Vzchopil se, vzmužil se. Sebral poslední síly, aby se posadil na posteli, na které už jen podřimoval. A to je první protiklad. Na jednu stranu umírající tatínek. Na druhou stranu člověk, který má v klíčovém okamžiku energie k rozdávání. A také pořád pobírá svou otcovskou autoritu. To je silně cítit z celého příběhu. Tak například: Jákob se neptá na Josefův názor. Oznamuje Josefovi, co hodlá udělat.

- ⁵ *Oba synové, kteří se ti v egyptské zemi narodili před mým příchodem k tobě do Egypta, budou nyní moji. Efraim a Manases jsou moji jako Rúben a Šimeón.* ⁶ *Děti pak, které zplodíš po nich, budou tvé; ve svém dědictví se budou nazývat jmény svých bratrů.*

To je síla, bratři a sestry. Zajistit si jméno skrze své syny bylo snem všech mužů dávnověku. Josef si zajistil jméno skrze své dva syny, Manase a Efraima. Ovšem nyní mu jeho otec oznamuje, že až další synové, které Josef zplodí, zajistí trvalé jméno svému otci. Ale tito dva ne! Protože tito dva od této chvíle budou syny Jákobovými. Jákoba nezajímá, co si o tom Josef myslí. Nehodlá o tom vést dlouhou debatu, která by stejně nikam nevedla.

Jak se v tomto směru naše společnost posunula, bratři a sestry! Dnes tvrdíme, že staří lidé by neměli rozhodovat o věcech veřejných. Mnozí mladí lidé by jim dokonce chtěli zakázat chodit k volbám. Staří lidé by měli užívat odpočinku, pěkně řečeno. Klidit se mladým z cesty, hnusně řečeno. Mladí vpřed, no ne? Mladým lidem přece patří tato planeta! Oni mají v rukách budoucnost světa!

I v rodinách je takové ovzduší někdy cítit. Přijde určitý věk a lidé, kteří do této chvíle v rodině o všem rozhodovali, už nemají hlavní slovo. Na jednu stranu je to jistě v pořádku. Nicméně to neznamená, že se k těmto odcházejícím lidem budou mladší lidé chovat neuctivě. Že s nimi budou jednat jako s malými dětmi. Že jim budou rozkazovat jako zlobivým výrostkům. Laskavost a úcta k těm, kteří pro nás tolik učinili a tolik znamenali, nesmí zmizet do jejich posledního výdechu! Pokud to není samozřejmostí ve společnosti orientované na výkon, sílu a pokrok, mezi křesťany to samozřejmostí být musí!

- *Před šedinami povstaň a starci vzdej poctu. Boj se svého Boha. Já jsem Hospodin.* (Lv 19:32)

II. Že má Jákob navrch, je vidět i dál. A ještě výrazněji. Ve chvíli, kdy Izrael žehná Josefovým synům způsobem, který se Josefovi vůbec nelíbí, Josef mlčí. Až poté, co Jákob skončí, Josef se odváží postavit se na odpor. A řekne otci, že se mu celá tato akce vůbec nezamlouvá. *Proč žehnáš Efraimovi, otče, jako by byl prvorozený? Proč Manases neobdržel požehnání určené pro prvorozeného? Vždyť jsem ti oba své syny přivedl před tvou tvář tak, abys jednoduše, bez větší námahy požehnal mým synům správným způsobem. Tedy Manasesovi jako prvorozenému. A Efraimovi jako druhorozenému. Zrak ti slabne, to vím. Ale opouští tě i soudnost? Nebo se oddáváš nahodilým pocitům? Nebo prostě jen zlobíš a děláš naschvály?*

Všimněte si ale, že Josef trpělivě čeká, než svým výhradám dá průchod. Neohradí se hned, přestože v jeho očích je celá tato Jákobova akce úplně mimo, doslova zlá. Josef se dokonce snažil otcovy ruce vést podle svého uvážení. Jákob ovšem nepovolil.

- ¹⁷ *Josef viděl, že otec položil pravou ruku na hlavu Efraimovu, a nelíbilo se mu to. Uchopil tedy otcovu ruku, aby ji přenesl z hlavy Efraimovy na hlavu Manasesovu.* ¹⁸ *Řekl mu: "Ne tak, otče, vždyť prvorozený je tento. Polož svou pravici na jeho hlavu."* ¹⁹ *Otec však odmítl: "Vím, synu, vím. Také on se stane lidem a také on vzroste. Jeho mladší bratr jej však přeroste a jeho potomstvo naplní pronárody."*

Je zde tedy přítomná určitá pevnost, kterou Jákob nyní projevuje, navzdory svým slabostem a nemocem.

III. V protikladu k tělesně slabému Jákobovi stojí Hospodin sám. Slabý Jákob a silný Hospodin. To je ještě důležitější protiklad. Jákob sám o něm mluví jako o všemohoucím Bohu. To je Bůh, o kterého se můžeš člověče opřít, když jsi při síle, i když ti síly ubývají. Jákob se o zaslíbení Boha všemohoucího, Boha jeho otců, opíral v dobách rozkvětu a mládí. A nyní, v časech posledních, na to vzpomíná.

- ³ *Jákob Josefovi řekl: "Bůh všemohoucí se mi ukázal v Lúzu v kenaanské zemi a požehnal mi" 4 slovy: »Hle, rozplodím tě a rozmnožím a učiním tě společenstvím lidských pokolení. Tuto zemi dávám do věčného vlastnictví tvému potomstvu.«*

Není ostuda, bratři a sestry, když se spoléháme na našeho Boha stejně jako Jákob. Není hanba, že se na něj spoléháme i tehdy, když máme sil k rozdávání, když je nám dobře a cítíme se skvěle. Bůh všemohoucí nás nechce provázet životem jen v těch nejtěžších chvílích, kdy jsme úplně na dně. Ale i v těch dobrých a úžasných okamžicích. On dává celému našemu životu smysl a cíl. A to se ukáže a v plnosti rozevře zřejmě až na smrtelné posteli. V těchto úvodních větách Jákob tvrdí: To Bůh stojí za tím, že mám tolik potomků. Je to Boží milost! A můžu zemřít klidný a s úsměvem na tváři, protože Bůh má s mými potomky ještě veliké plány. Plány, které dalece přesahují mé lidské možnosti.

A že se Bůh o Jákoba po celý jeho život staral? To je pravda pravdoucí! Na to vzpomíná tento stařec při svém požehnání, které udílí synům Josefovým.

- ¹⁵ *Požehnal Josefovi takto: "Bůh, před nímž ustavičně chodívali moji otcové Abraham a Izák, Bůh, Pastýř, který mě vodí od počátku až dodnes, 16 Anděl, Vykupitel, jenž před vším zlým mě chránil, ať požehná těm chlapcům. Ať se v nich hlásá mé jméno a jméno mých otců Abrahama a Izáka; ať se nesmírně rozmnoží uprostřed země."*

Je to Bůh jeho otců. Jákob se s ním seznámil skrze své předky. Ale zároveň je to jeho Bůh. Jákob s ním má osobní vztah. Každý z nás, kdo se na Hospodina v životě zavěsí, se na Hospodina zavěsí sám za sebe. To já chodím s Bohem. To Bůh chodí se mnou. Ale zároveň to nejsem jen já sám. Vřadil jsem se do zástupu předků, kteří s Bohem chodívali také. A to mě posiluje. A naplňuje mě to radostí, protože mohu žít a umírat s nadějí, že Bůh bude nablízku i mým dětem a mým vnoučatům, budou-li nějaká.

Bůh provázel Jákoba od samého počátku až do samého konce. Není to nádherné vyznání? Vyznání víry v Boha, který je věrný? A jehož věrnost je silnější než smrt sama? To nám přece v Ježíši Kristu plně dosvědčil! Jákob na smrtelné posteli bude za pár dní prorokovat svým synům, že Juda nebude zbaven vlády. Jeho vlastními slovy:

- *Juda nikdy nebude zbaven žezla ani palcátu, jenž u nohou mu leží, dokud nepřijde ten, který z něho vzejde; toho budou poslouchat lidská pokolení. (Gn 49:10)*

Tento téměř slepý stařec, Hospodinův služebník, jako by z veliké dálky zahlédl Pána Ježíše Krista. Další protiklad je na světě! Slepý Jákob viděl víc a dál než lidé kolem něj. Viděl Kristův příchod, jeho život, jeho smrt a slavné vzkříšení. A hlavně jeho vládu, která se v plnosti projeví na konci našeho věku. V tomto týdnu jsme s dětmi v náboženství ve Vrbce zpívali písničku založenou na slovech apoštola Pavla z listu Filipským: *Jednou každý jazyk vyzná, že jsi Pán, každý jednou se pokloní...*

Jednou se před Ježíšem pokloní každé lidské koleno. (Fp 2:10) A já jsem u toho zpěvu s dětmi prožíval obrovskou duchovní vděčnost a radost, že se můžu klanět Kristu Králi z rodu Judova už nyní. A po celý život. To je taková výsada! To je obrovská pocta!

IV. Ale Hospodin Jáкова jen neprovázal. Stařec sice vyznává, že Bůh je jeho Pastýř. Ale také Vykupitel. On chránil Jáкова ode všeho zlého. Opravdu? Opravdu ho chránil ode všeho zlého? To je silná výpověď, nad kterou by ne jeden člověk mohl kroutit hlavou. Copak ho systematicky léta letoucí nepodváděl jeho vykutálený tchán Lában? Dokonce mu dal za ženu svou dceru Leu, kterou však Jákov nechtěl, protože celým srdcem miloval Ráchel! To byl podraz hodný zápisu do Guinnessovy knihy rekordů! Copak mu jeho synové neztrpčovali život? Rúben ztratil svůj post prvorozeného, protože se dopustil velké hanebnosti. Spal s jednou služkou Jákovovy ženy. Tedy s ženou, která Jákovovi porodila syny! To byla obrovská urážka. A Šimeón s Léví? Ti se zachovali věrolomně. Zákeřně pobili obyvatele Šekemu, protože syn šekemského vládce znásilnil jejich jedinou sestru Dínu. Jákovovu dceru Dínu! A tak během několika dní Jákov prožíval obrovská trápení. Dcera zneuctěná. A jeho čest pošpiněná tím, že se jeho synové zákeřně pomstili těmto obyvatelům. Však jim to všechno vyčte při svém závěrečném požehnání!

A pak Ráchel. Milovaná Ráchel! Přišel o ni při porodu jejich druhého syna Benjámina, nedaleko Betléma. To musela být šílená bolest! Zármutek, o kterém Jákov nikde nemluví, až tady. Na smrtelné posteli. Po mnoha desítkách let. Jednou milovaná, navždy milovaná. Ráchel zmizela z jeho života. Ale z jeho srdce nezmizí nikdy. Dokud Jákov dýchá, dotud na ni myslí. Ráchel byla matkou Josefovou, to připomínám schválně. Myslím si totiž, že ji Jákov zmínil záměrně. Mluvil se synem o tom, kde je jeho matka pochovaná: *Abys, Josefe, nikdy nepochyboval, kde máš svůj domov. Není to Egypt se svou nádhrou, se svým bohatstvím.* Není to Egypt, kde se Josefovi vede tak dobře! Je to země zaslíbená, do které jednou musí odejít.

Víte, na smrtelné posteli někdy věřící lidé projeví přání, která jim tryskají přímo z hloubi jejich srdce. A jedno z nich je, aby i jejich děti vstoupily do země zaslíbené. Aby (křesťanským jazykem řečeno) přijaly Pána Ježíše a díky němu vstoupily do Božího království, kam nyní odcházejí i oni. Jákov různými způsoby připomíná Josefovi, kde je jeho pravý domov. Egypt to není. Jákov si nepřeje být pochován v Egyptě. Chce být tam, kde jsou jeho předkové a kde je jeho milovaná manželka. V zemi zaslíbené. A přeje si, aby po tomtéž toužili i jeho děti a vnuci a pravnucci a celé generace, které vzejdou z jeho beder. Možná tedy i proto připomíná Josefovi, kde je pochovaná jeho maminka. A možná i to je díl skládačky, kvůli které Josef zaváže svou rodinu, aby jednou vynesla jeho kosti z Egypta do zaslíbené země. (Gn 50:25) To naplní po 430 letech až Mojžíš, když bude vycházet z Egypta v čele celého Izraele. Odnese Josefovy kosti. (Ex 13:19; Joz 24:32) Egypt je úžasný, ale není to jeho domov.

Tento svět je úžasný! Ale není to náš pravý domov, bratři a sestry. Pravý domov máme u Pána, což odcházející věřící lidé vědí, a také někdy i aktivně přivolávají. A zároveň u toho touží, aby i jejich potomci žili v této naději, že jim Kristus otevřel brány nebeského království.

Slovy Jáкова: ***Hle, já umírám, ale Bůh bude s vámi a přivede vás zpátky do země vašich otců.***

V. Ale vraťme se ještě k té důležité otázce: Copak Jákov říká pravdu, když vyznává, že Bůh ho ochránil před veškerým zlem? Zmínili jsme potíže s Lábanem, s jeho syny, úmrtí Ráchel, mohli bychom přidat ještě dávné problémy s bratrem Ezauem, ale také bolest v srdci, kterou prožíval léta letoucí, kdy byl přesvědčen, že Josef je mrtvý. Dojatý Jákov říká Josefovi:

- ***Nedoufal jsem, že ještě někdy uvidím tvou tvář, a hle, Bůh mi dopřál vidět i tvé potomky.***

Konec dobrý, všechno dobré? Zapomíná už tento stařec na všechno, co bylo těžké? Copak toho neprožil dost a dost? Ne! Paměť ho neopustila! Ale všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha. (Ř 8:28) Všechno bylo k jeho dobru. Tedy k tomu, aby se více v životě přidržel Hospodina, aby se na něj zavěsil, aby u něj hledal pomoc a posilu, aby se jím nechal vést. A teď odchází s vírou na jazyku a s důvěrou v srdci. To je výsledek Boží péče o tohoto člověka. Bůh vedl jeho život tak, aby Jákov i na smrtelné posteli zůstal na Bohu závislý a Bohu odevzdaný.

A tak nakonec: K tomu dnešnímu příběhu patří i ten nejzávažnější protiklad. Jákov je nemocný na smrt. Jákov umírá. Ale Bůh je živý. Bůh zůstává s jeho potomky.

- ***Hle, já umírám, ale Bůh bude s vámi a přivede vás zpátky do země vašich otců.***

To je nádherné zaslíbení. Bůh bude stále s námi. Bůh bude s našimi potomky i když my už s nimi nebudeme. Bůh je živý. Bůh je život sám. A kdo s ním žije nyní, kdo skrze Ježíše Krista přijímá život věčný, ten bude žít také. S Bohem a pro Boha, napořád. Amen.